

Ledighedsunderstøttelse af indvandre- re fra nye EU-lande

Af Neil Gallagher og Andreas Højbjerg

Der har været en diskussion af, hvorvidt indvandrere fra de nye østeuropæiske EU-lande oftere modtager dagpenge og kontanthjælp end personer af dansk oprindelse. Debatten er motiveret af, at antallet af indvandrere fra de nye EU-lande, der modtager ledighedsunderstøttelse, er steget markant de seneste år. I det følgende analyseres, hvor ofte forskellige herboende befolkningsgrupper modtager dagpenge og kontanthjælp i Danmark.

- Andelen af indvandrere fra nye EU-lande i de erhvervsaktive aldre, der modtager dagpenge i en kortere eller længere periode, er næsten fordoblet mellem 2009 og 2012 – fra 5,7 til 10,7 pct. I 2012 er andelen dermed lidt større blandt indvandrere fra nye EU-lande end blandt personer af dansk oprindelse.
- Udviklingen afspejler flere forhold. Der er kommet flere indvandrere fra nye EU-lande til Danmark, og andelen heraf, der forsikrer sig mod ledighed i en a-kasse, er steget. Desuden er indvandrere fra de nye østeuropæiske lande relativt unge personer, som oftere er berørt af ledighed end de lidt ældre grupper.
- Resultaterne peger på, at indvandrerne fra nye EU-lande i 2009 havde mindre sandsynlighed for at modtage dagpenge sammenlignet med personer af dansk oprindelse, når der tages hensyn til alders- og kønssammensætningen. I 2012 var sandsynligheden for, at en indvandrer fra de nye EU-lande modtog dagpenge den samme som for danskere, når der korrigeres for køn og alder.
- Indvandrere fra nye EU-lande havde samtidig en mindre sandsynlighed for at modtage kontanthjælp i både 2009 og 2012 sammenlignet med personer af dansk oprindelse med samme køn og alder.
- Analysen vedrører kun personer, som er bosat i Danmark (med dansk CPR-nummer). Det faktiske antal indvandrere fra de nye EU-lande i Danmark vil være højere, da nogle arbejder i Danmark i kortere perioder eller

er ansat gennem udenlandske firmaer. Disse personer kan dog ikke modtage hverken dagpenge eller kontanthjælp, der som udgangspunkt kræver fast bopæl i Danmark og et cpr-nummer. Som hovedregel kræver det et års arbejde i Danmark at kunne få dagpenge, men under visse betingelser kan EU-borgere opnå retten til dagpenge efter blot 3 måneders beskæftigelse i Danmark.

Kontakt

Ledende arbejdsmarkedsøkonom

Andreas Højbjerg

Tlf. 2021 3953

E-mail: ah@kraka.org

1. Baggrund

I 2004 blev EU udvidet med 8 nye østeuropæiske medlemsstater. Det omfattede Estland, Letland, Litauen, Polen, Ungarn, Slovenien, Slovakiet og Tjekkiet. Fra 2007 blev Rumæni- en og Bulgarien også optaget. Malta og Cypern blev også medlem i EU i 2004, men i den- ne analyse fokuseres på de nye østeuropæiske EU-lande. I det følgende henviser "Ind- vandrerere fra de nye EU-lande" således til indvandrere (og efterkommere) fra de 10 oven- nævnte østeuropæiske lande.¹

EU-udvidelsen og udfasning af de særlige overgangsregler gav borgere fra disse lande bedre mulighed for at komme til Danmark for at arbejde. Nettoindvandringen fra de nye EU-lande toppede i 2008, hvor nettoindvandringen fra de ovennævnte lande var på ca. 13.000. Efter den økonomiske afmatning er indvandringen fra de nye EU-lande aftaget, og samtidig er udvandringen steget en smule. Der har dog fortsat været en positiv netto- indvandring fra de nye EU-lande på 4-6.000 personer om året. Til sammenligning var nettoindvandringen fra den samme landegruppe før EU-udvidelsen på under 1.000 perso- ner om året.

2. Arbejdsmarkedstilknytning for forskellige indvandrergrupper – 2009 til 2012

Ud af de ca. 55.000² indvandrere fra de nye EU-lande i de erhvervsaktive aldre, som var bosat i Danmark i 2012, var 66 pct. aktive på arbejdsmarkedet, *jf. tabel 1*. Erhvervsfre- kvensen for danskere var til sammenligning 76 pct. i 2012. For de øvrige befolknings- grupper i opgørelsen (ikke-vestlige indvandrere, indvandrere fra gamle EU-lande og fra vestlig lande uden for EU) er erhvervsdeltagelsen omvendt lavere end for indvandrere fra de nye EU-lande, *jf. tabel 1*.

Antallet af indvandrere fra nye EU-lande, som modtager dagpenge, er steget markant siden 2009. Det skal ses i sammenhæng med, at det samlede antal indvandrere fra de nye EU-lande er steget kraftigt i løbet af perioden, samtidig med, at den økonomiske af- matning har øget ledigheden. Andelen af indvandrere, som er meldt ind i en A-kasse og hermed er berettiget til dagpenge, er også steget i perioden fra 27,5 pct. til 37,5 pct.

Samlet set er andelen af indvandrere fra de nye EU-lande, som har modtaget dagpenge i løbet af året, næsten fordoblet fra 5,7 pct. til 10,7 pct. fra 2009 til 2012.

Andelen af dagpengemodtagere er også vokset for andre grupper på arbejdsmarkedet, men i mindre omfang. Blandt danskere er andelen, der modtager dagpenge i løbet af et år, steget fra 8,5 til 9,4 pct. For indvandrere fra de gamle EU-lande er andelen steget fra 7,4 til 8,5 pct., mens der for ikke-vestlige indvandrere er tale om en stigning i andelen

¹ Se bilagstabel 1 for en præcisering af landegrupperingen.

² Analysen vedrører personer, som får et dansk CPR-nummer - for EU-borgere skal man typisk have opholdt sig i landet i mere end 6 måneder. Det faktiske antal indvandrere fra de nye EU-lande i Dan- mark vil være højere, da nogle arbejder i Danmark i kortere perioder, uden at få tildelt et cpr-nr.

fra 11,1 til 11,8 pct. Stigningen i andelen er dermed størst for gruppen af indvandrere fra nye EU-lande, men det er sket fra et niveau, der lå lavere end for de øvrige befolkningsgrupper.

Det er muligt for a-kasse medlemmer, både danskere og ikke-danskere, at tage til et andet EU-land for at søge arbejde og samtidig modtage dagpenge fra Danmark i op til 3 måneder. Man skal således stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Analysen medtager imidlertid kun personer, der er bosat i Danmark. I 2009 var det under 1 pct. af dagpenge-modtagere, der var bosat i udlandet.³

Der er også sket en stigning i den andel, som har modtaget kontanthjælp i kortere eller længere periode i løbet af året. Det gælder for alle fem befolkningsgrupper undtagen vestlige indvandrere fra andre lande end EU. Stigningen er størst for danskere, målt i procentpoint, hvor andelen voksede fra 5,7 til 6,9 pct. For indvandrere fra nye EU-lande steg andelen fra 6,2 til 6,9 pct. Ikke-vestlige indvandrere har en markant højere andel, der modtager kontanthjælp, sammenlignet med de andre befolkningsgrupper. Andelen var således på 17,6 pct. i 2012, omtrent tre gange højere end for de øvrige befolkningsgrupper.

Tabel 1. Arbejdsmarkedstilknytning fordelt på befolkningsgrupper – 2009 og 2012

	2009				
	I alt 16-64-årige	Erhvervs-frekvens	Beskæftigelses-frekvens	Dagpenge berørt (årsgrad)	Kontanthjælp berørt (årsgrad)
Dansk oprindelse	3.174.571	78,2	77,1	8,5 (2,7)	5,7 (2,9)
Gamle EU-lande	85.694	65,3	64,1	7,4 (2,7)	4,8 (2,5)
Nye EU-lande	39.294	67,9	66,9	5,7 (2,1)	6,2 (2,9)
Vestlige (ikke EU)	9.456	58,0	56,9	6,5 (2,3)	5,6 (2,8)
Ikke-vestlige	248.771	57,1	54,5	11,1 (4,6)	17,4 (11,2)
	2012				
	I alt 16-64-årige	Erhvervs-frekvens	Beskæftigelses-frekvens	Dagpenge berørt (årsgrad)	Kontanthjælp berørt (årsgrad)
Dansk oprindelse	3.125.326	76,1	73,8	9,4 (3,4)	6,9 (3,7)
Gamle EU-lande	87.957	62,7	60,3	8,5 (3,3)	5,1 (2,8)
Nye EU-lande	55.432	66,2	63,6	10,7 (4,4)	6,9 (3,5)
Vestlige (ikke EU)	10.989	54,7	52,7	7,3 (2,8)	5,4 (3,0)
Ikke-vestlige	276.383	52,7	48,7	11,8 (5,3)	17,6 (11,5)

Anm.: Andelen ved kolonnerne "Dagpenge" og "Kontanthjælp" er andelen af den samlede gruppe, der har modtaget dagpenge og kontanthjælp på mindst et tidspunkt i løbet af året.

³ Kilde: " Udvalg om udlændinges ret til velfærdsydelse": Rapport om Optjeningsprincipper i forhold til danske velfærdsydelser. Side 100-101. 1. udg. Tværministerielt udvalg, 2011."

For yderligere forklaring, se bilag.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

En del af udviklingen skyldes den lavere økonomiske aktivitet. Således er både erhvervsfrekvensen og beskæftigelsesfrekvensen faldet for samtlige grupper over den treårige periode. Desuden er der sket forskydninger i den demografiske sammensætning inden for hver enkel gruppe. I det følgende er det forsøgt at tage højde for disse forhold.

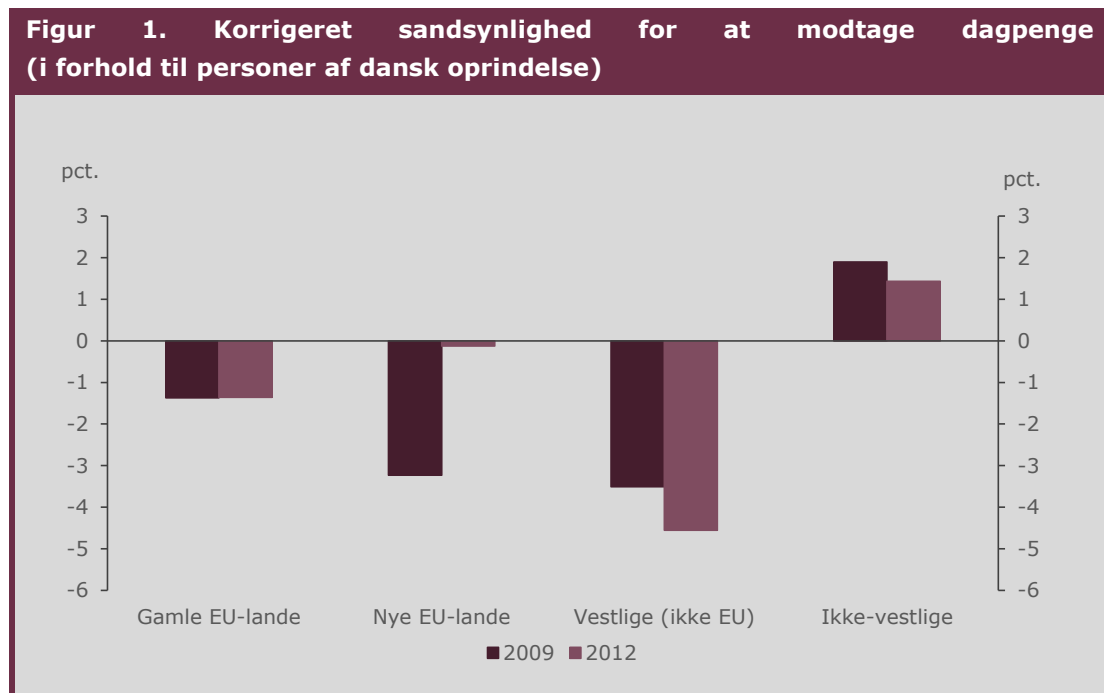
Sandsynlighed for modtage dagpenge eller kontanthjælp.

For at vurdere om forskellige befolkningsgrupper har særligt stor sandsynlighed for at modtage dagpenge eller kontanthjælp, er det vigtigt at tage højde for, at de adskiller sig fx med hensyn til alderssammensætning, da de yngste aldersgrupper på arbejdsmarkedet har den største sandsynlighed for at være ledige.

I det følgende beregnes en korrigeret sandsynlighed for at modtage henholdsvis dagpenge og kontanthjælp, hvor der kontrolleres for forskelle i køn og alder. Referencepersonen er af dansk oprindelse, og alle koefficienter skal således fortolkes som den relative *forskel* i sandsynlighed mellem den undersøgte gruppe og den danske referenceperson.

Modellen forklarer sandsynligheden for at modtage henholdsvis dagpenge eller kontanthjælp i løbet af året og tager således ikke højde for længden af dagpenge- eller kontanthjælpsperioden.

Figur 1 viser de beregnede skøn for de forskellige gruppers sandsynlighed for at modtage dagpenge i forhold til danskere i henholdsvis 2009 og 2012. For personer fra nye EU-lande skal figuren fortolkes således, at en indvandrer fra de nye EU-lande i 2009 havde en 3,2 pct. lavere sandsynlighed for at modtage dagpenge end en tilsvarende person af dansk oprindelse med samme alder og køn. I 2012 er der ingen statistisk signifikant forskel i sandsynligheden imellem de to grupper.

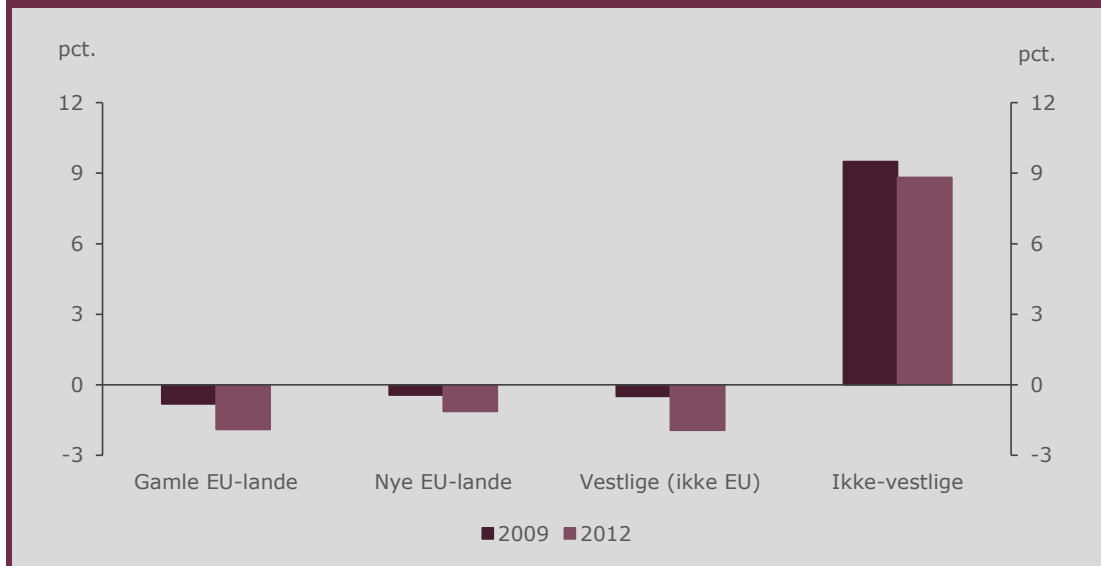

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Indvandrere fra gamle EU-lande har i begge perioder en lavere sandsynlighed – omkring 1,4 pct.- for at modtage dagpenge. Vestlige indvandrere fra ikke-EU lande har væsentligt lavere sandsynligheder i begge år. Ikke-vestlige indvandrere er den eneste gruppe, der har en højere sandsynlighed i forhold til danskere – med 1,9 pct. i 2009. I 2012 er mere sandsynligheden på knap 1,5 pct. korrigeret for køn og alder.

Der er estimeret en tilsvarende model for sandsynligheden for at modtage kontanthjælp på mindst et tidspunkt i løbet af året. Resultaterne fremgår af figur 2.

Figur 2. Korrigeret sandsynlighed for at modtage kontanthjælp (i forhold til personer af dansk oprindelse)

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

I denne model er de nye EU-indvandrere underrepræsenteret i forhold til referencegruppen af danskere. I 2009 var sandsynligheden for at modtage kontanthjælp ca. 0,4 pct. lavere for en indvandrer fra de nye EU-lande end for en person af dansk oprindelse med samme køn og alder. I 2012 er sandsynligheden 1,1 pct. lavere.

Ikke-vestlige indvandrere har markant højere sandsynlighed for at modtage kontanthjælp med en oversandsynlighed på 8,8 pct. i 2012.

Bilag

Bilagstabel 1.

Gruppering af lande	
Personer af dansk oprindelse	Danmark
Gamle EU-lande	Belgien, Frankrig, Tyskland, Italien, Luxembourg, Holland, Irland, Storbritannien, Grækenland, Portugal, Spanien, Østrig, Finland, Sverige, Cypern, Malta
Nye EU-lande	Tjekkiet, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Slovakiet, Slovenien, Bulgarien, Rumænien, Polen
Vestlige (ikke EU)	Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien, New Zealand
Ikke-vestlige	Omfatter alle andre lande, herunder Grønland, Færøerne, Kroatien, Japan, mm.

Anm.: Definitionen af vestlige lande følger Danmarks Statistiks definition. "Nye EU-lande" omfatter samtlige lande, der er blevet medlem af EU siden 2004, med undtagelse af Malta og Cypern, der medtages i "Gamle EU-lande", og Kroatien, der først blev optaget i 2013, og derfor medtages i "Ikke-vestlige".

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.